

ANEKS 4

ŁAWY k/ Rypina

Pierwsze informacje odnalezione na temat **Ław**, podaje Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego, tom 5, strona 616 z 1884 roku:

„Ławy, folwark, powiat rypiński, gmina Starorypin, parafia Strzygi, odległe o 2 wiorsty od Rypina, ma 1 dom, 28 mieszkańców.”

Natomiast w tomie 10 str. 27 z 1889 roku, tegoż „Słownika...”, w opisie folwarku i dóbr Rusinowo znajduje się zapis:

„...Dobra Rusinowo składały się w 1885 r. z fol. R., Maryanki Podole. Ławy, i Zakroczy, ..., fol. Ławy gr. or. i ogr. mr. 224, łąk mr. 74, past. mr. 5, nieuż. mr. 19, bud. mur. 4, z drzewa 1; płodozmian 10-polowy;...”

W czasach wcześniejszych, jak podają autorzy dziejów Wąpielska¹, folwark Ławy należał do dóbr ziemskich **Strzygi** będących w XIV wieku własnością rodu Świnków. Najdawniejszymi właścicielami majątku Strzygi, (a w tym chyba i Ław) w kolejnych wiekach i latach byli:

- 1363 Petrus de Strzygy
- 1367 Piotr zwany Świnka otrzymuje nadanie Strzyg od Kazimierza W.
- 1392 -1452 Jakub Świnka, kasztelan rypiński
- 1452 - ? Jakub Świnka s. Jakuba
- ? - 1486 Andrzej Skóra z Gaju Obornicki
- 14887-1511 Wojciech Skóra, Grzegorz Skóra, Elżbieta Sierpska ze Skórów
- 1511 - ? Elżbieta Sierpska ze Skórów
- 1552 - ? Elżbieta z Sierpskich Brudzewska
- II poł. XVI w. Katarzyna Plemińska
- 1568 Andrzej Gulczewski
- 1597 Jan Plemiński ojciec
- 1623 Jan Plemiński syn
- 1660 Adam Działyński
- 1675 - 1703 Stanisław i Tomasz Działyńscy
- 1703 - 1734 Michał Zmojski
- 1734 - 1748 Andrzej Zamojski
- poł. XVIII w. Michał Cissowski h. Sas (w 1747 nabył Strzygi, Długie i Kozłowiec²)
- 1776 Józef Cissowski syn Michała
- 1789 Julian i Jan Cisowscy po Józefie, Smoleńscy, Zboińscy i Małkiewiczowie
- 1792 Gabriel Podoski
- 1804 - 1815 Julian Cissowski
- 1815 - 1826 Marian Cissowski
- 1826 - 1838 Karol Józef Feliks Zboiński
- 1838 - 1842 Cissowski
- 1842 - 1901 Elżbieta Cisowska Plater
- 1907 - 1911 Wiktor Piwnicki
- 1912 Tomasz Pankowski

Prawdopodobnie w drugiej połowie XVIII wieku **Ławy** zostały, po przez sprzedaż lub inną formę dziedziczenia, wyłączone z dóbr Strzygi i weszły w skład dóbr **Rusinowo** przynależnych od początku XIX wieku do majątku **Starorypin**.

W 1789 roku właścicielem dóbr Rusinowo był Michał Hieronim Podoski, w roku 1841 złożono dla Rusinowa oddzielną księgę, gdy odłączono te dobra od majątku Starorypin.

W 1885 roku na dobra Rusinowo składały się z folwarki Marianki Podole, Ławy i Zakroczy.

¹ P. Gałkowski i Z. Żuchowski, Wąpielsk i okolice, Rypin-Wąpielsk 2003

² E. Sęczys, Szlachta wylegitymowana w Królestwie Polskim w latach 1836-1861, DiG Wa-wa 2000, str. 99.

„Od 1792 roku kolejnym posiadaczem dóbr Rusinowo był Gabriel Podoski³ syn Hieronima i Józefy z Kanigowskich....

...W połowie XIX wieku Rusinowo należało do Augusta Podoskiego syna Gabriela, który zmarł w 1864 roku. Majątek po jego śmierci odziedziczyła córka Wanda, która wyszła za mąż za Antoniego Piwnickiego....

...W latach 1907 - 1911 po śmierci Wandy Piwnickiej, Rusinowo objął w posiadanie bratanek jej męża Wiktor Piwnicki....”⁴

Natomiast „W całym okresie międzywojennym, aż do wybuchu II wojny światowej majątek stanowił własność Jana i Janiny Sulikowskich...” jak podaje w swoim artykule p. Henryk Miłoszewski.

Niestety w tym stwierdzeniu jest drobna nieścisłość, własnością Sulikowskich był folwark Rusinowo, tak, ale bez pozostałych folwarków.

W Spisie obywateli ziemskich Królestwa Polskiego, wydanie 3 z 1912 roku, str 88, jako właściciel dóbr Strzygi, gubernia Płocka, poczta Rypin, występuje Tomasz Pankowski.

W dniu 29 listopada 1911 roku aktem notarialnym wydzielono **Ławy** z dóbr Rusinowo, założono osobną księgę wieczystą, nabył je Kazimierz Feliks Witkowski syn Teodora, który w 1913 roku sprzedał je Bolesławowi Wyganowskiemu synowi Tadeusza.⁵

W czerwcu 1917 roku **Ławy** kupili, **Władysław Jan Karczewski** w 2/3 i **Józef Mey** w 1/3 części całości dóbr czyli 332 mórg i 15 prętów, od Bolesława Wyganowskiego za 150 000 marek.⁶

W Księdze adresowej Polski z 1926/27 roku, w informacji dotyczącej miejscowości Strzygi jest zapis o właścicielach ziemskich tej gminy i są wymienieni z nazwiska i wielkości majątku: Fałkowski Stanisław (78) - **Karczewski Władysław (Ławy 60)** - **Matyjasik Antoni (Ławy 77)** - **Mey Józef (Ławy 62)** - Oruszkowski Mieczysław (Marianki 241) - Piwnicki Wiktor (Iwany 205, Starorypin 336) - Sulikowski Jan (Rusinowo 543).

Jak z powyższych zapisów wynika, dobra Rusinowo podzielone zostały przez Piwnickich i sprzedane kilku nowym właścicielom. Ławy - Witkowskiemu a on kolejno przez Wyganowskiego - Karczewskiemu i Meyowi. Pozostałe Marjanki - Oruszkowskiemu i Sulikowskiemu - Rusinowo.

W dalszej kolejności Władysław Karczewski odsprzedał część Ław (110 mórg i 205 prętów) w grudniu 1917 roku - Tomaszowi Ewertowskiemu i Stefanowi Potoreckiemu a oni odsprzedali je Antoniemu Matyjasikowi. Natomiast Józef Mey część 1/6 z 1/3 (to jest ok. 10 ha) sprzedał w 1926 roku - Romanowi i Helenie z Wiśniewskich Kolasińskim.

W okresie okupacji polscy gospodarze zostali z majątków eksmitowani, gospodarstwem zarządzał Niemiec tak zwany „Landrat” o nazwisku Wentlant (*Wenthland*).

Po wojnie, właściciele ziemscy powrócili na swoje w większości zdewastowane i rozgrabione majątki, rozpoczęli przywracanie ich do dawnej postaci.

W 1945 roku 15 sierpnia w Ławach, zmarł Władysław Jan Karczewski. Spadkobiercy jego podzielili majątek między siebie i w następnych latach sprzedali go w małych kilkuhektarowych częściach okolicznym gospodarzom.

Do dnia dzisiejszego mieszkają w Ławach i pracują na swojej ziemi **Adam Matyjasik** i jego syn **Piotr** oraz **Jan Mey**, potomkowie przedwojennych właścicieli **Ław**.

³ Gabriel Podoski odziedziczył dobra Starorypin (w tym Ławy) w 1802 roku po śmierci ojca Michała Hieronima Podoskiego, Genealogia ziemiaństwa ziemi dobrzyńskiej XIX i XX w, Piotr Gałkowski, WMZD Rypin 1997, str 150.

⁴ H. Miłoszewski, Od rycerza do ziemianina, Nowości 06 lipca 2006r.

⁵ Akta WKW Sądu Okręgowego w Rypinie, KHip. Ławy, dział I, str. 1.

⁶ Akta WKW Sądu Okręgowego w Rypinie, KHip. Ławy, dział II, str. 1.

Zapisy hipoteczne dotyczące sprzedaży i kupna gruntów znajdujące się w Księdze Wieczystej majątku ŁAWY

DZIAŁ I Str 1

Wydzielono z Rusinowa - 332 morgi 15 prętów, czyli 170 десят 396 саж (sążni, dop. AK)
– akt z 29 listopada 1911 – wniosek o wpis z 7 grudnia 1911

Str 2

Kazimierz Feliks Teodorowicz Witkowski nabył Ławy 29 listopada 1911 za 161 500 Marek

Bolesław Tadeuszowicz Wyganowski nabył Ławy od K. F. Witkowskiego za 44 000 Rubli
– akt z 21. lipca 1912 – wniosek o wpis z 18 czerwca 1913

DZIAŁ II Str 1

Władysław Karczewski nabył 2/3 Ław
Józef Mey nabył 1/3 Ław

całość nabyli za 150 000 Marek, od Bolesława Wyganowskiego
– akt z 21 czerwca 1917 – wniosek o wpis 1 października 1919

Czyni się wzmiankę, że Władysław Karczewski i Józef Mey aktem z dn. 21 grudnia 1917 dobrami tymi podzielili się w naturze, na wskutek czego na wyłączną własność Józefa Meya przeszła 1/3 całości tych dóbr, a na wyłączną własność Władysława Karczewskiego 2/3 części tych dóbr w granicach wyżej wymienionych. Zapisano na mocy rzeczzonego aktu i wniosku z dn 32 lipca 1923 r.

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Garbarnia Rypińska nabyła od Władysława Karczewskiego i Antoniego i Cecylii Matyjasików działkę 5 mórg 137 prętów za 128 315 Marek na zasadzie aktów z 2 kwietnia 1921 roku i 28 czerwca 1922 roku i 23 lipca 1923 roku.

Roman syn Józefa i Helena Kazimiera z Wiśniewskich Kolasińscy nabyli od Franciszka Meya 1/6 z 1/3 majątku za 20 000 Złotych. – akt z 16 stycznia 1926 roku – wniosek o wpis z 13 kwietnia 1926 roku.

DZIAŁ II Str 2

Tomasz Ewertowski i Stefan Potaręcki kupili od Władysława Karczewskiego 110 mórg i 205 prętów za 50 000 Marek.
– akt z 21 czerwca 1917 – wniosek o wpis 23 lipca 1923 roku

Antoni i Cecylia z Baleskich Matyjasikowie nabyli od Tomasza Ewertowskiego i Stefana Potaręckiego 110 mórg i 205 prętów za 678 000 Marek
24 stycznia 1923

Str 3

1) Kazimierz Matyjasik w ¼ części
2) Zygfryd Matyjasik w ¼ części
3) Tadeusz Matyjasik w ¼ części
4) Maria z Matyjasików Baliszewska w ¼ części
Spadek po Antonim Matyjasiku, - wniosek 20 stycznia 1938 roku.

Maria z Matyjasików Baliszewska kupiła od Kazimierza Matyjasika całą jego schedę spadkową za 10 000 Złotych.
– spadek 1 kwietnia 1836 – wniosek 20 stycznia 1938

Odpis aktu notarialnego dotyczący ostatecznego podziału łąw pomiędzy Władysławem Karczewskim i Józefem Meyem oraz sprzedaży części gruntów Tomaszowi Ewertowskiemu i Stefanowi Potoręckimu.

Odpis prywatny

No. dzien. hipot. 779
kolejny 18. Rej. 599.

W księdze wieczystej dóbr ziemskich Ławy powiatu Rypińskiego sporządzony został akt następujący:

Dnia dwudziestego pierwszego grudnia tysiąc dziewięćset siedemnastego roku. Przedemną Eugenjuszem Płoskim, Rejentem przy Królewsko Polskim Sądzie Okręgowym w Płocku w kancelarii mojej w mieście Płocku w gmachu tegoż Sądu, w obecności osobiście mi znanych prawem przepisane przymioty posiadających świadków mieszkańców miasta Płocka, Kazimierza Zakrzewskiego i Franciszka Domitra, stawili się osobiście mi znani, do działań prawomocnych zdolni, właściciele tych dóbr:

1.) Władysław syn Jana Karczewski i 2.) Józef syn Franciszka Mey, obaj zamieszkali w tychże dobrach Ławy powiatu Rypińskiego – i rolnicy:

3.) Tomasz Ewertowski i 4.) Stefan Potoręcki obaj ostatni w mieście powiatowem Rypinie zamieszkali, zamieszkanie zaś prawne do skutków tego aktu wszyscy stawający w opisanych w tej księdze dobrach Ławy powiecie Rypińskim sobie obierający i zeznali akt osnowy następującej:

§. 1. Aktem sporządzonym w tej księdze w dniu 21 czerwca 1917 roku za No kol. 14 Władysław Karczewski w 2/3 częściach, zaś Józef Mey w 1/3 części lecz obaj niepodzielnie, kupili na własność całe opisane w tej księdze dobra Ławy powiatu Rypińskiego. Obecnie oni Karczewski i Mey dopełniają między sobą rozdział tego majątku w naturze w sposób następujący: siedlisko, budynki, inwentarze, krestencja (krescencja, dop. AK), nawozy i pasza przechodzą na wyłączną własność Władysława Karczewskiego, Józef Mey zaś otrzymuje na wyłączną swoją własność wszystka ziemię za szosą do Rypina, następnie linja pójdzie od wspomnianej szosy dróżką między ziemią włościańską na „Piaskach” a ziemią dworską, następnie linją od tej dróżki do rowu od torfniaków, dalej tym rowem do rowu prowadzącego do Głowińska, a od tego punktu zetknięcia się rowów po linji prostej, jaka wypadnie dla wypełnienia jednej trzeciej (1/3) części całości dóbr, także Mey otrzyma na wyłączną swoją własność jedną trzecią (1/3) część gruntów całych tych dóbr położoną w jednym kawale po obydwu stronach szosy, Władysław Karczewski zaś otrzymuje na wyłączną swoją własność pozostałe dwie trzecie (2/3) części całych tych dóbr, a obaj oni Karczewski i Mey pozwalają o dopełnionym między sobą powyższym rozdziale tych dóbr uczynić odpowiednią wzmiankę w wykazie hipotecznym.

§. 2. Józef Mey zastrzega sobie do pierwszego października roku przyszłego tysiąc dziewięćset osiemnastego (1918) na mieszkanie pokój, drugi mały pokój i kuchnię w domu dworskim, dwie izby dla służby, jedną na górze, a drugą na dole i paszę znajdującą się na miejscu dla obecnej ilości swego bydła przez całą obecną zimę 1917/1918 roku, wszystko bezpłatnie, na co się Władysław Karczewski zgadza, jako na zaakceptowany przez siebie warunek powyższego rozdziału tych dóbr.

§. 3. Władysław Karczewski i Józef Mey oświadczyli, że oni w dniu dzisiejszym dopełnili między sobą szczegółowy obrachunek za cały czas wspólnego posiadania tych dóbr tak odnośnie przychodów jak i rozchodów, wzajemnie zaspokoili się i z tego tytułu nie mają i nie zachowują wzajemnie do siebie na przyszłość żadnej pretensji.

§. 4. Władysław Karczewski z wydzielonych powyższym rozdziałem na wyłączną jego własność gruntów niepodzielną połowę takowych, wynoszącą około sto dziesięć morgów dwieście pięć prętów (110 morg. 205 prętów) w takim stanie jak się obecnie grunta te znajdują, w granicach na miejscu oznaczonych, wraz z połową budynków, zasiewów ozimych, krestencji i inwentarzy żywych i martwych na miejscu się znajdujących, aktem niniejszym sprzedaje na zupełną własność współstawającym Tomaszowi Ewertowskiemu i Stefanowi Potoręckiemu w równych między nimi połowach lecz niepodzielnie, za dobrowolnie umówioną cenę szacunkową pięćdziesiąt tysięcy (50000) marek, wskutek czego wszelkie swoje prawa na nabywców przelewa, w takowe ich podstawia, zgadza się na przepisanie na ich imię tytułu własności w wykazie hipotecznym i sprzedane tym aktem grunta wraz z połową budynków, zasiewów, krestencji i inwentarzy żywych i martwych z chwilą podpisania tegoż aktu oddaje nabywcom w faktyczne ich posiadanie i użytkowanie z obowiązkiem z ich strony opłacenia wszelkiego rodzaju podatków rządowych, gminnych składek i dopełnienie powinności w naturze, z tak zaś umówionej ceny szacunkowej 50000 marek przekazuje nabywcom do zapłaty i strąca z szacunku na spłatę pożyczki Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego sumę dwadzieścia dwa tysiące trzysta (22300) marek, resztę zaś szacunku mianowicie sumę dwadzieścia siedem tysięcy siedemset (27700) marek przyznaje, że już przed podpisaniem tego aktu w całości gotowizną otrzymał i otrzymania tego kwituję.

§. 5. Tomasz Ewertowski i Stefan Potoręcki oświadczyli, że stan hipoteczny tych dóbr, stan, przestrzeń i granice sprzedanych im tym aktem gruntów, a również stan, ilość i jakość budynków, zasiewów, krestencji i inwentarzy żywych i martwych dobrze są im znane, wszystkim tem kontentują się i sprzedaż niniejszą przyjmują i akceptują.
Oryginał należycie podpisany.

ⁱ Krescencja- dawniej: plony uzyskane w ciągu jednego roku w gospodarstwie rolnym.